

# PRAWO MAŁŻEŃSKIE

*Fundacja TAURUS*



## Przesłanki zawarcia i unieważnienia małżeństwa

Małżeństwo jest trwałym, usankcjonowanym prawnie związkiem mężczyzny i kobiety, którzy mają w nim równe prawa. Akt zawarcia małżeństwa zachodzi w obecności kierownika urzędu stanu cywilnego (ślub cywilny) lub księdza (ślub konkordatowy).

Zawarcie małżeństwa jest swego rodzaju umową, w której obie strony decydują się na uzyskanie pewnych praw, ale także obowiązków względem drugiej osoby. Obowiązki małżonków dzielą się na majątkowe (czyli wspólne dbanie o potrzeby finansowe rodziny) i niemajątkowe (wzajemna pomoc, wierność, wspólne pożycie i dążenie do dobra całej rodziny).

### Przesłanki pozytywne zawarcia małżeństwa

- Odmienność płci, w razie wątpliwości odnośnie jaką płć posiada nupturient, kierownik Urzędu Stanu cywilnego może odmówić przyjęcia oświadczeń. W celu rozwiania wątpliwości jaką płć posiada nupturient, konieczne jest powołanie biegłego, który wyda opinię jaką płć posiada na dzień zawarcia małżeństwa dana osoba.

W BIULETYNIE:

**PRZESŁANKI ZAWARCIA I UNIEWAŻNIENIA MAŁŻEŃSTWA (POZYTYWNE I NEGATYWNE)**

**PRZESŁANKI ROZWODU, ORZECZENIE O WINIE, POSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM**

**RÓŻNICA MIĘDZY ROZWODEM, A SEPARACJĄ**

**OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY WOBEC MAŁŻONKA**

**MAŁŻEŃSKIE USTROJE MAJĄRKOWE**

- Aby doszło do skutecznego zawarcia małżeństwa konieczne jest złożenie przez nupturientów zgodnych co do treści oświadczeń woli, przy czym zgodność tych oświadczeń jest oceniana przez kierownika Urzędu Stanu Cywilnego.
- Oświadczenia woli muszą być składane jednocześnie. Kodeks rodzinny i opiekuńczy przewiduje, iż w wyjątkowych okolicznościach oświadczenie może być składane przez pełnomocnika. W takim przypadku na czynność taką musi wyrazić zgodę Sąd. Pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym i wymieniać osobę z którą ma być zawarte małżeństwo.
- Złożenie oświadczeń następuje przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego, który reprezentuje organ państwowy. Zawarcie małżeństwa przed inną osobą nie wywołuje skutków w postaci zawarcia małżeństwa.
- Udział kierownika Urzędu stanu Cywilnego przy samym akcie zawarcia małżeństwa polega na odebraniu od stron wspomnianych oświadczeń oraz ogłoszeniu że w skutek ich założenia małżeństwo zostało zawarte.
- Związek małżeński może zostać zawarty również przed duchownym, podlegającym prawu wewnętrznemu kościoła albo innego związku wyznaniowego. Duchowny nie może przyjąć oświadczeń woli bez uprzedniego przedstawienia mu zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, sporządzonego przez kierownika Urzędu Stanu Cywilnego.
- Niezwłocznie po złożeniu oświadczeń, duchowny sporządza zaświadczenie stwierdzające, że oświadczenia zostały złożone w jego obecności przy zawarciu związku małżeńskiego podlegającego prawu wewnętrznemu kościoła albo innego związku wyznaniowego. Zaświadczenie to podpisują duchowny, małżonkowie i dwaj pełnoletni świadkowie obecni przy złożeniu tych oświadczeń.
- Zaświadczenie, o którym mowa w pkt 7, wraz z zaświadczeniem sporządzonym przez kierownika urzędu stanu cywilnego, duchowny przekazuje do urzędu stanu cywilnego przed upływem pięciu dni od dnia zawarcia małżeństwa.

Nupturienci powinni potwierdzić swoją tożsamość poprzez przedłożenie dokumentów potwierdzających ich dane osobowe, stan cywilny, wiek. Oczekiwanie na zawarcie małżeństwa wynosi 1 miesiąc, co ma zapobiegać zawieraniu małżeństw nieprzemysłanych.

W razie niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio życiu jednemu z nupturientów, oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński mogą być złożone niezwłocznie przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego lub przed duchownym bez złożenia lub przedstawienia dokumentów niezbędnych do zawarcia małżeństwa. Jednakże i w tym wypadku strony są obowiązane złożyć zapewnienie, że nie wiedzą o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa.

Kolejnym wymogiem formalnym na gruncie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego jest, aby małżeństwo było zawierane publicznie, to jest w obecności 2 pełnoletnich świadków i w uroczystej formie. Niezwłocznie po zawarciu małżeństwa sporządza się akt małżeństwa. Akt małżeństwa ma charakter deklaracyjny i jest dowodem zdarzeń w nim stwierdzonych.

#### **Przesłanki negatywne zawarcia małżeństwa**

Te ograniczenia mają na celu zapobieżenie zawieraniu małżeństw, które z przyczyn społeczno-obyczajowych lub eugenicznych uważa się za niedopuszczalne.

- Nieosiągnięcie wymaganego wieku tj. 18 lat, przez oboje nupturientów.
- Całkowite ubezwłasnowolnienie jednego lub obojga nupturientów.
- Choroba psychiczna lub niedorozwój umysłowy.
- Pozostawanie w związku małżeńskim (bigamia).
- Pokrewieństwo oraz powinowactwo.
- Istnienie między nupturientami stosunku przysposobienia.

## Przesłanki unieważnienia małżeństwa

Przyczyny unieważnienia uregulowane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Unieważnienie małżeństwa możliwe jest tylko z powodu wystąpienia jednej z przyczyn wymienionych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

### Przeszkody małżeńskie:

Jedną z przyczyn unieważnienia małżeństwa są przeszkody małżeńskie uregulowane w art. od 9 do 15 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Zgodnie z art. 10 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nie może zawrzeć małżeństwa osoba niemająca ukończonych lat osiemnastu. Przeszkoda wieku ma jednak charakter względny, albowiem zgodnie z § 2 zakaz zawarcia małżeństwa z powodu braku wymaganych osiemnastu lat może być uchylony w stosunku do kobiety, która ukończyła lat szesnaście, o ile sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zezwolenie. Kobieta poniżej tego wieku a mężczyzna poniżej lat 18 nie mogą zawrzeć małżeństwa nawet za zezwoleniem sądu.

Uprawnieni do żądania unieważnienia małżeństwa oprócz prokuratora są oboje małżonkowie. Wyjątkiem jest ciąża żony. W takim przypadku mężczyzna który zawarł z nią związek małżeński nie ma legitymacji prawnej do żądania jego unieważnienia z powodu przeszkody wieku.

Inną przeszkodą jest ubezwłasnowolnienie. Zgodnie z art. 11 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, podlega unieważnieniu małżeństwo zawarte przez osobę ubezwłasnowolnioną całkowicie. Zgodnie z art. 13 § 1 Kodeksu cywilnego, ubezwłasnowolnienie całkowite może mieć miejsce jeżeli osoba która ukończyła lat 13 wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem. W takim przypadku unieważnienia może żądać każdy z małżonków oraz prokurator. Jest to przeszkoda bezwzględna.

Przeszkoda choroby psychicznej wynika z art. 12 § 1 zd. 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w związku z art.11 kodeksu.

Przeszkoda dotyczy osób dotkniętych chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym, które nie są ubezwłasnowolnione całkowicie. Przeszkoda choroby psychicznej lub niedorozwoju psychicznego jest uznana za podstawę unieważnienia małżeństwa wówczas, gdy występowała w chwili zawarcia małżeństwa. Tak samo jak przeszkoda wieku, również ta przesłanka nie ma charakteru bezwzględnego, albowiem Sąd może zezwolić na zawarcie małżeństwa nupturientowi choremu psychicznie lub cierpiącemu na niedorozwój umysłowy, o ile spełnione są łącznie następujące przesłanki określone w art. 12 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego tj. 1) stan zdrowia lub umysłu takiej osoby nie zagraża małżeństwu 2) stan zdrowia lub umysłu takiej osoby nie zagraża zdrowiu przyszłego potomstwa 3) osoba taka nie została ubezwłasnowolniona całkowicie. Poza prokuratorem, unieważnienia może żądać każdy z małżonków. Kolejną przesłanką jest przeszkoda bigamii. Zgodnie z art. 18 Konstytucji RP, małżeństwo jest to związek kobiety i mężczyzny, który podlega ochronie i opiece Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 13. § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nie może zawrzeć małżeństwa osoba która już pozostaje w związku małżeńskim. W przypadku gdy zawarcie drugiego małżeństwa nie zostanie poprzedzone przez unieważnienie, rozwiązanie poprzedniego związku czy też śmierć poprzedniego małżonka lub uznanie go za zmarłego, wówczas drugie małżeństwo podlega unieważnieniu. Prawo do żądania unieważnienia małżeństwa z powodu bigamii posiada każdy, kto wykaże w tym interes prawny. Bigamia tworzy bezwzględną przeszkodę małżeńską. Przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie przewidują bowiem możliwości udzielenia przez sąd zezwolenia na zawarcie małżeństwa osobie już pozostającej w związku małżeńskim.

Inną przeszkodą jest stosunek pokrewieństwa i powinowactwa. Zgodnie z art. 14 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nie mogą zawrzeć ze sobą małżeństwa krewni w linii prostej, rodzeństwo ani powinowaci w linii prostej. Zakaz zawierania małżeństw między osobami pozostającymi ze sobą w pokrewieństwie ma charakter bezwzględny. Unieważnienia może żądać każdy, kto ma w tym interes prawny. Jednakże przeszkoda powinowactwa jest usuwalna. Sąd może z ważnych powodów zezwolić na zawarcie małżeństwa między powinowatymi. W przypadku wystąpienia tej przeszkody uprawnionymi do żądania unieważnienia takiego małżeństwa są prokurator i oboje małżonkowie.

Jeszcze inną przeszkodą jest przysposobienie. Jest to bezwzględna przeszkoda małżeńska wymieniona w art. 15 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Nie mogą zawrzeć ze sobą małżeństwa przysposabiający i przysposobiony. Zakaz ten wynika wprost z faktu, że przysposobienie stwarza między nimi stosunek rodzinny, a przysposobiony traktowany jest jak dziecko przysposabiającego. Unieważnienia może żądać prokurator i każdy z małżonków.

Mając powyższe na uwadze należy jednak wyjaśnić, iż nie można unieważnić małżeństwa gdy przed wytoczeniem powództwa małżonek osiągnął wymagany wiek, uchylono ubezwłasnowolnienie, choroba psychiczna ustała, poprzednie małżeństwo zostało unieważnione lub ustało( w przypadku bigamii), ustało przysposobienie.

#### ***Wady oświadczenia woli nupturienta wstępującego w związek małżeński***

Zgodnie z art. 151 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, małżeństwo może być unieważnione jeżeli oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński lub oświadczenie przewidziane w art. 1 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zostało złożone: 1) przez osobę która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli 2) pod wpływem błędu co do tożsamości drugiej strony 3) pod wpływem bezprawnej groźby drugiej strony lub osoby trzeciej, jeżeli z okoliczności wynika, że składający oświadczenie mógł się obawiać, że jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste. Obojętne są powody powstania stanu wykluczającego świadome wyrażenie woli. Mogą to być zarówno przyczyny zewnętrzne (np. stan po spożyciu alkoholu, narkotyków), jak i przyczyny wewnętrzne (np. niedorozwój umysłowy). Stan ten musi zaistnieć w chwili składania oświadczenia o zawarciu małżeństwa. Małżeństwo może zostać unieważnione, jeżeli w chwili składania oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński nupturient znajdował się pod wpływem błędu co do tożsamości drugiej strony (error in persona). Odnosi się tylko do tożsamości fizycznej drugiej osoby (osoba zamierzała zawrzeć małżeństwo z inną osobą niż ta, w stosunku do której złożyła oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński). Groźba zachodzi wówczas, gdy z okoliczności wynika, że składający oświadczenie mógł się obawiać, że jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo. Groźba musi być bezprawna, poważna, a obawa uzasadniona.

#### ***Niedopełnienie wymagań stawianych przy zawarciu małżeństwa przez pełnomocnika.***

Małżeństwo można unieważnić również w sytuacji, jeżeli zostało zawarte przez pełnomocnika pomimo braku zezwolenia sądu, w razie nieważności pełnomocnictwa czy też jego skutecznego odwołania. Zgodnie z art. 16 zd.2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nie można z tego powodu żądać unieważnienia małżeństwa jeżeli małżonkowie podjęli wspólne pożycie.

#### ***Unieważnienie małżeństwa po jego ustaniu***

Ponadto zgodnie z art. 18 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nie można co do zasady unieważnić małżeństwa po jego ustaniu. Nie dotyczy to jednak unieważnienia z powodu pokrewieństwa między małżonkami, a także z powodu pozostawania przez jednego z małżonków w chwili zawarcia małżeństwa w zawartym poprzednio związku małżeńskim. Wyrok unieważniający małżeństwo ma charakter konstytutywny, tj. kształtujący nowy stan prawny, jednak niweczy małżeństwo z mocą ex tunc. Dochodzi więc do sytuacji takiej, jakby małżeństwa w ogóle nie zawarto. Małżonkom przywraca się ich poprzedni stan cywilny. Ustaje również stosunek powinowactwa. Małżonkowie powracają do poprzedniego nazwiska. Inaczej wygląda zaś kwestia stosunków między małżonkami i dziećmi oraz stosunków majątkowych między małżonkami, albowiem stosujemy do nich przepisy o rozwodzie.

## **Rozwód - przesłanki**

Sąd może orzec rozwód wówczas, gdy między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego (art. 56 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego). Pod pojęciem zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego rozumieć należy sytuację, gdy wszystkie więzy łączące małżonków (a więc duchowe, fizyczne i gospodarcze), uległy zerwaniu. Rozkład pożycia ma natomiast charakter trwały, gdy doświadczenie życiowe uzasadnia – na tle okoliczności konkretnej sprawy – wniosek, iż powrót małżonków do pożycia nie nastąpi.

Oprócz wskazanych wyżej pozytywnych przesłanek orzeczenia rozwodu istnieją jeszcze przesłanki negatywne.

W niektórych sytuacjach, pomimo istnienia zupełnego i trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego, rozwód jest niedopuszczalny. Sytuacje takie to gdy: wskutek rozwodu mogłoby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków, orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, rozwód żąda małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód albo że odmowa jego zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

A więc rozwód stanowi de facto prawne usankcjonowanie istniejącego już stanu faktycznego, jest bowiem orzekany jako konsekwencja zupełnego i trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego. Wskutek orzeczenia rozwodu nie dochodzi do rozbitcia małżeństwa, a jedynie do usankcjonowania prawnego pewnego stanu faktycznego, tj. do potwierdzenia iż pomiędzy małżonkami wygasły więzi duchowe, fizyczne i gospodarcze.

Sąd Najwyższy w Uchwale Pełnego Składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 18.03.1968 r., sygn. akt III CZP 70/66) stanął na stanowisku, iż rozwód jest niedopuszczalny jeżeli spowoduje osłabienie więzi z dziećmi tego z małżonków, przy którym dzieci nie pozostaną, w stopniu mogącym ujemnie wpłynąć na wykonywanie jego obowiązków rodzicielskich.

Sprzeczność z zasadami współżycia społecznego zachodzi wówczas, gdy np. jeden z małżonków znajduje się w bardzo trudnej sytuacji i potrzebuje szczególnej pomocy czy też opieki od drugiego małżonka (np. nieuleczalna choroba).

Również jeżeli jeden z małżonków wnosi pozew o rozwód, a drugi małżonek na rozwód nie wyraża zgody, sąd ma obowiązek ustalić który z małżonków ponosi winę za zaistniały rozkład pożycia. Jeżeli okaże się, że wyłączna wina tego stanu rzeczy leży po stronie małżonka żądającego rozwodu, wówczas orzeczenie rozwodu nie jest dopuszczalne, chyba że odmowa zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (np. małżonek winny rozkładu pożycia małżeńskiego wszedł w faktyczny związek pozamałżeński z którego pochodzą małoletnie dzieci).

## Rozwód - wina

Wina w rozkładzie pożycia małżeńskiego sprowadza się do oceny przez Sąd, który z małżonków swoim zachowaniem doprowadził do trwałego i zupełnego rozkładu pożycia małżeńskiego. Katalog zachowań małżonków, które w praktyce mogą być uznawane za zawinione jest otwarty, a ich ocena w każdym przypadku należy do Sądu. Można jedynie wskazać najczęściej ujawniające się zachowania, które mogą być podłożem do ustalenia po czyjej stronie leży wina w rozpadzie małżeństwa. Mogą to być np. przemoc fizyczna czy psychiczna w stosunku do rodziny, nadużywanie alkoholu czy innych używek, zdrada małżeńska, nieuczciwość małżonka, nieprzyczynianie się do zaspokajania potrzeb finansowych rodziny. Orzecznictwo sądowe przyjmuje, że orzekając w przedmiocie winy sąd musi ustalić czy występuje sprzeczność zachowania się małżonka z normami prawnymi lub zasadami współżycia czy obowiązkami małżeńskimi. Pomiedzy postępowaniem małżonka a rozkładem pożycia małżeńskiego musi istnieć związek przyczynowy.

### *Rozwód z wyłącznej winy jednego z małżonków*

Często zdarza się, że małżonkowie domagają się rozwodu z wyłącznej winy drugiego z małżonków. Jednakże praktycznie uzyskanie takiego orzeczenia jest bardzo trudne do osiągnięcia, albowiem Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie wprowadza stopnia winy. W konsekwencji ustalenie nawet niewielkiego zawinienia drugiego z małżonków oznacza, że Sąd orzeknie rozwód z winy obojga małżonków. Gdyby po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, udało się ustalić wyłączną winę jednego z małżonków, to ma to daleko idące konsekwencje prawne.

Zgodnie z art. 56 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, rozwód nie jest dopuszczalny, jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia małżeńskiego, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód albo odmowa zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Zgoda na rozwód drugiego z małżonków musi być aktualna w chwili wydawania wyroku.

Kolejną konsekwencją orzeczenia wyroku z wyłącznej winy jednego z małżonków jest, że Sąd na żądanie małżonka niewinnego, może zasądzić od małżonka ponoszącego winę alimenty służące wyrównaniu jego sytuacji finansowej.



Obowiązek ten nie jest ograniczony w czasie, i trwa do momentu ponownego zawarcia małżeństwa przez niewinnego małżonka, ewentualnie aż do jego śmierci. Małżonek wyłącznie winny nie może zaś żądać alimentów od małżonka niewinnego w żadnej sytuacji. Wyłączna wina jednego z małżonków pozostaje natomiast bez wpływu na podział majątku po rozwodzie czy ustalenie władzy rodzicielskiej po rozwodzie.

### ***Rozwód z winy obojga małżonków***

Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie wprowadza możliwości stopniowania winy, a więc nawet minimalne zawinienie jednego z małżonków oznacza, że winę za rozkład pożycia małżeńskiego małżonkowie ponoszą wspólnie. Orzeczenie rozwodu z winy obojga małżonków skutkuje tym, iż obydwójce byli małżonkowie mogą żądać wzajemnie od siebie alimentów, ale tylko w sytuacji, gdy znajdują się w niedostatku, gdyż alimenty te mają służyć zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych, a nie wyrównaniu poziomu życia. Jediną przesłanką orzeczenia alimentów w tym przypadku jest pozostawanie przez małżonka w niedostatku.

### ***Rozwód bez orzekania o winie***

Na podstawie z art. 57 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, na zgodne żądanie małżonków, Sąd zaniecha orzekania o winie. Skutek takiego orzeczenia jest taki, jakby żaden z małżonków nie ponosił winy w rozkładzie pożycia małżeńskiego. Rozwód bez orzekania o winie jest najszybszym sposobem doprowadzenia do rozwodu. W tej sytuacji, identycznie jak w przypadku rozwodu z winy obojga małżonków, byli małżonkowie mogą żądać wzajemnie od siebie alimentów w przypadku, gdy znajdują się w niedostatku. Obowiązek ten jest jednak ograniczony w czasie i wynosi, co do zasady 5 lat od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. W wyjątkowych sytuacjach okres ten może ulec przedłużeniu.

## **Wyrok w sprawie o rozwód**

Sąd orzekając o rozwodzie ma obowiązek rozstrzygnąć

- z urzędu: o winie, władzy rodzicielskiej i alimentach dla dziecka, czasowym korzystaniu z mieszkania,
- na żądanie jednego z małżonków o: eksmisji małżonka, podziale majątku wspólnego, alimentach dla małżonka,
- na zgodny wniosek stron o podziale mieszkania.

Sąd orzeka który z małżonków ponosi winę za rozpad małżeństwa. W trakcie postępowania może okazać się, że żaden z małżonków nie poniesie winy za rozkład pożycia. W takim przypadku sąd powinien w sentencji wyroku zawrzeć stosowne stwierdzenie o braku winy. Kwestia winy może być rozstrzygnięta tylko w wyroku rozwodowym.

Orzekając o władzy rodzicielskiej, Sąd nie wyklucza możliwości dalszego wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, jeśli byli małżonkowie będą współpracować razem dla dobra dziecka. W takiej sytuacji oboje małżonkowie sprawują pełną władzę rodzicielską w zakresie pieczy nad dzieckiem i jego majątkiem. Sąd może jednak powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem tylko jednemu rodzicowi. Władza drugiego rodzica będzie się ograniczać do określonych obowiązków i uprawnień wobec dziecka. Małżonek, którego władza rodzicielska została ograniczona ma jednak prawo brać udział w podejmowaniu najważniejszych decyzji dotyczących dziecka. Przy wyborze małżonka, któremu sąd powierzy wykonywanie władzy rodzicielskiej, powinien mieć na uwadze przede wszystkim dobro dziecka. Należy brać pod uwagę wiek i płeć dziecka, więź uczuciową z każdym rodzicem, dotychczasowe miejsce wychowania dziecka. Sąd ponadto może orzec o zawieszeniu, ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców.

## Postępowanie sądowe w sprawie o rozwód

Postępowanie w sprawie o rozwód rozpoznawane jest w procesie w postępowaniu odrębnym (art. 425–452 Kodeksu postępowania cywilnego).

Przepisy o postępowaniach odrębnych, jako przepisy wyjątkowe, nie powinny być interpretowane w sposób rozszerzający. Przepisy o postępowaniu odrębnym nie regulują wyczerpująco wszystkich kwestii procesowych. W kwestiach nieuregulowanych mają zastosowanie ogólne przepisy. W postępowaniu w sprawach małżeńskich mogą być rozpoznawane tylko sprawy wskazane w art. 425 Kodeksu postępowania cywilnego.

W postępowaniu tym rozpoznawane są niemajątkowe sprawy małżeńskie. W procesie o rozwód lub o separację i o unieważnienie małżeństwa mogą być jednak rozstrzygnięte sprawy dotyczące zaspokojenia potrzeb rodziny i o alimenty zarówno między małżonkami, jak i między nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi, oraz sprawy dotyczące pieczy nad dziećmi i wspólnego mieszkania małżonków.

Zgodnie z art. 426 do 435 Kodeksu postępowania cywilnego w sprawach małżeńskich:

- do reprezentowania strony konieczne jest pełnomocnictwo,
- posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba że obie strony żądają publicznego rozpoznania sprawy a sąd uzna że jawność nie zagraża moralności,
- rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron, w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa powoda na pierwsze posiedzenie sądowe wyznaczone w celu przeprowadzenia rozprawy postępowanie ulega zawieszeniu,
- jeżeli strona wezwana do osobistego stawiennictwa nie stawia się bez usprawiedliwionych powodów na posiedzenie, sąd może skazać ją na grzywnę według przepisów o karach za niestawiennictwo świadka,
- małoletni, którzy nie ukończyli lat 13, a zstępni stron, którzy nie ukończyli lat 17, nie mogą być przesłuchiwani w charakterze świadków,

- w sprawach, o których mowa w 425 (i dalszych) Kodeksu postępowania cywilnego, nie można oprzeć rozstrzygnięcia wyłącznie na uznaniu powództwa lub przyznaniu okoliczności faktycznych, w sprawach tych nie stosuje się art. 339 § 2 Kodeksu, co oznacza, że wyrok zaoczny może być wydany po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w każdej sprawie o rozwód sąd zarządza przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron.
- art. 302 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (art. 432 Kodeksu), to znaczy gdy z przyczyn natury faktycznej lub prawnej przesłuchać można co do okoliczności spornych jedną tylko stronę, sąd oceni, czy mimo to należy przesłuchać tę stronę czy też dowód ten pominąć w zupełności.
- protokół rozprawy powinien zawierać oświadczenie małżonków co do liczby, wieku i płci dzieci żyjących, stosunków majątkowych i zarobkowych obojga małżonków, szczególnych obowiązków utrzymania osób niebędących ich wspólnymi dziećmi oraz co do treści umowy majątkowej, jeżeli małżonkowie umowę taką zawarli (art. 433 Kodeksu postępowania cywilnego),
- sąd może zarządzić przeprowadzenie przez wyznaczoną osobę wywiadu środowiskowego w celu ustalenia warunków, w których żyją i wychowują się dzieci stron (art. 434 Kodeksu postępowania cywilnego).

**Wzór pozwu o rozwód**

Poznań, dnia 27 maja 2020 r.

**Sąd Okręgowy w Poznaniu**  
**Wydział Cywilny**  
ul. Hejmowskiego 2  
61-736 Poznań

**Powód: Adam Kowalski,**  
**PESEL.....,**  
**zam.....**  
**reprezentowany**  
**przez pełnomocnika**  
.....

**Pozwana: Sylwia Kowalska**  
**PESEL.....,**  
**zam.....**

**Pozew o rozwód**

Działając imieniem powoda Adama Kowalskiego na podstawie załączonego pełnomocnictwa, wnoszę o:

1. rozwiązanie małżeństwa powoda Adama Kowalskiego z pozwaną Sylwią Kowalską, zawartego dnia ..... r. przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w Krakowie - przez rozwód bez orzekania o winie;
2. powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnią córką stron Aurelią Kowalską urodzoną dnia ..... roku pozwanej z jednoczesnym ograniczeniem władzy rodzicielskiej powoda do współdecydowania o istotnych sprawach dziecka;
3. ustalenie kontaktów powoda z małoletnią córką w ten sposób, że powód będzie mógł zabierać córkę w każdy pierwszy i trzeci weekend miesiąca od piątku do niedzieli poza miejsce pobytu dziecka;
4. zasądzenie od powoda alimentów na rzecz małoletniej córki Aurelii Kowalskiej w wysokości 500 zł miesięcznie płatne do rąk pozwanej do dnia 10-go każdego miesiąca z góry, z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki;
5. nieorzekanie o sposobie korzystania ze wspólnego mieszkania stron;
6. zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych;
7. przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączonych do pozwu oraz dowodu z przesłuchania stron.

Na zasadzie art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. oświadczam, że podjęto próbę mediacji, na dowód czego przedkładam protokół z przebiegu mediacji. Postępowanie mediacyjne nie zakończyło się zawarciem porozumienia.

**UZASADNIENIE**

Strony zawarły związek małżeński dnia ..... roku. Małżonkowie z małżeństwa mają małoletnią córkę Aurelię urodzoną dnia ..... roku. Po zawarciu związku małżeńskiego strony zamieszkiwały wspólnie w Poznaniu w mieszkaniu pozwanej.



Początkowo pożycie stron układało się poprawnie, jednak z czasem łączące strony stosunki uległy zmianie, a strony oddaliły się od siebie. W miarę wspólnego pożycia strony skonfliktowały się zupełnie i całkowicie zerwały pożycie seksualne jak również zaprzestały prowadzenia wspólnego gospodarstwa. Strony zgodnie doszły do wniosku, iż różnica charakterów jest na tyle duża, że nie są w stanie kontynuować wspólnego pożycia małżeńskiego. Strony nie chcą już wspólnie spędzać czasu, nie darzą się żadnym uczuciem, nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, jak również nie współżyją ze sobą. Powód wyprowadził się ze wspólnie zajmowanego przez strony mieszkania.

Dowody:

- akt małżeństwa
- akt urodzenia córki
- umowa majątkowa małżeńska z dnia ..... r.
- przesłuchanie stron

na okoliczność ustalenia treści ww. dokumentów, faktu całkowitego rozpadu związku małżeńskiego, w każdej sferze jego funkcjonowania, stosunków panujących pomiędzy stronami oraz na okoliczność przyczyn rozpadu małżeństwa stron

Powód pracuje w firmie transportowej jako kierowca na podstawie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony, z którego to tytułu osiąga dochód w wysokości odpowiadającej minimalnemu wynagrodzeniu za pracę. Aktualne zaświadczenie o zarobkach powoda przedłożone zostanie na pierwszej rozprawie. Pozwana pracuje w sklepie spożywczym na stanowisku sprzedawca, na podstawie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony.

Dowody:

- umowa o pracę powoda
- przesłuchanie stron

na okoliczność ustalenia usprawiedliwionych potrzeb córki stron i możliwości zarobkowych powoda.

Powoda oraz jego córkę łączy bardzo silna więź. Powód poświęca córce bardzo dużo uwagi, ma z nim bardzo dobry kontakt. Pomimo tego, iż pracuje zawodowo, spędza z córką dużo czasu. Córka doskonale zdaje sobie sprawę z sytuacji, jaka ma miejsce między jego rodzicami. W związku jednak z tym, że powód nie mieszka obecnie wraz z pozwaną i córką, powód wnosi o powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnią córką z jednoczesnym zastrzeżeniem prawa powoda do współdecydowania o istotnych sprawach dziecka. Jednocześnie powód wnosi o orzeczenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletniej córki w wysokości 500 zł miesięcznie. W ocenie powoda, jakkolwiek nie jest to kwota wygórowana, to jednak odpowiada obecnym usprawiedliwionym potrzebom córki i możliwościom finansowym powoda.

W zależności od stanowiska zajętego przez pozwaną powód zastrzega sobie prawo powołania kolejnych dowodów.

W świetle powyższego w oparciu o przepis art. 56 § 1, art. 57 § 2 k.r. i o. oraz art. 58 § 1 k.r. i o. wnoszę o orzeczenie rozwodu bez ustalenia winy za rozkład pożycia. Żądanie pozwu jest w pełni zasadne w świetle art. 56 § 1 k.r. i o., gdyż między stronami nastąpił zupełny rozkład pożycia. Wszelkie więzi duchowe, gospodarcze i fizyczne zostały zerwane. Należy również podnieść, iż nie zachodzą negatywne przesłanki orzeczenia rozwodu. Orzeczenie rozwodu nie jest również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, gdyż małżonkowie są w pełni samodzielni i nie potrzebują wzajemnej pomocy.

Właściwość rzeczowa sądu jest uzasadniona zgodnie z przepisem art. 17 pkt 1 k.p.c., natomiast właściwość miejscową określa art. 41 k.p.c., zgodnie z którym właściwy jest sąd ostatniego miejsca zamieszkania małżonków, tj. Sąd Okręgowy w Poznaniu.

W świetle powyższego wniesienie pozwu stało się w pełni uzasadnione i konieczne.

-----  
adwokat

**Załączniki:**

- dowód uiszczenia opłaty sądowej od pozwu w wysokości 600 zł,
- pełnomocnictwo wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej
- odpis skrócony aktu małżeństwa,
- odpis skrócony aktu urodzenia córki,
- umowa majątkowa małżeńska
- umowy o pracę powoda
- odpis pozwu wraz z załącznikami
- protokół z przebiegu mediacji

**Objaśnienie:**

1. Po spełnieniu przesłanek określonych w art. 56 k.r.o. każdy z małżonków może żądać w toku postępowania sądowego rozwiązania małżeństwa przez rozwód. W sytuacji jednak, gdy rozwodu żąda małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, orzeczenie rozwodu uzależnione jest od wyrażenia zgody na rozwód przez drugiego małżonka.
2. Sąd orzekający rozwód orzeka również o tym, który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia, tj. czy wina leży wyłącznie po stronie jednego małżonka czy też może po obu stronach. Wyjątek od tej zasady przewiduje art. 57 § 1 k.r. i o., zgodnie z którym na zgodny wniosek stron, sąd nie orzeka o winie w rozkładzie pożycia. Żądanie zaniechania orzekania o winie rozkładu pożycia może zostać przez każdą ze stron cofnięte na każdym etapie postępowania rozwodowego, w tym również w toku postępowania apelacyjnego. Zaniechanie orzekania o winie w procesie rozwodowym znacznie przyspiesza i ułatwia rozwiązania małżeństwa, albowiem postępowanie dowodowe w takim przypadku ogranicza się jedynie do stwierdzenia całkowitego rozkładu pożycia małżeńskiego. Orzeczenie o winie może mieć bezpośredni wpływ na zakres obowiązku alimentacyjnego pomiędzy rozwiedzionymi małżonkami oraz na zasady spadkobrania.
3. Zgodnie z art. 58 § 1 k.r.o. w wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga również o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków, o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz o tym, w jakiej wysokości każdy z małżonków będzie zobowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka.
4. Zgodnie z art. 41 k.p.c. sądem miejscowo właściwym do rozpoznania sprawy o rozwód jest sąd okręgowy, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu.
5. Zgodnie z art. 126 § 1 i 2 k.p.c. jeśli pismo procesowe jest pierwszym pismem w sprawie, powinno zawierać należyte oznaczenie stron postępowania, w tym m.in. imię, nazwisko, oznaczenie miejsca zamieszkania, numer PESEL itp.
6. Zgodnie z art. 3 w zw. z art. 10 w zw. z art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych od pozwu o rozwód pobierana jest opłata sądowa w wysokości 600 zł.

## Różnica między rozwodem, a separacją

W odróżnieniu od sytuacji po orzeczeniu rozwodu, po orzeczeniu separacji małżeństwo nadal istnieje. Tym samym orzeczenie separacji nie jest nieodwracalne i na zgodne żądanie małżonków sąd może orzec o zniesieniu separacji. W przypadku orzeczenia separacji małżonkowie obowiązani są do wzajemnej pomocy, jeżeli wymagają tego względy słuszności. Natomiast po orzeczeniu rozwodu, na małżonkach, powyższy obowiązek nie ciąży w żadnych okolicznościach. W przypadku rozwodu, jak i separacji między małżonkami istnieje w określonych przypadkach obowiązek alimentacyjny. Niemniej w przypadku rozwodu obowiązek ten w pewnych przypadkach ograniczony jest do 5 lat. W przypadku separacji takie ograniczenie nie istnieje. Po orzeczeniu rozwodu, w ciągu trzech miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia, małżonek, który wskutek zawarcia małżeństwa zmienił swoje dotychczasowe nazwisko, może przez oświadczenie złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego powrócić do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa. W przypadku separacji małżonek nie ma takiej możliwości – zatrzymuje nazwisko, jakie nabył. Do orzeczenia rozwodu konieczne jest udowodnienie trwałego i zupełnego rozkładu pożycia między małżonkami, natomiast do orzeczenia separacji wystarczające jest wykazanie zupełnego rozkładu pożycia między małżonkami, rozumianego jako rozpad więzi fizycznej, duchowej i gospodarczej między nimi. Tym samym do orzeczenia separacji zupełny rozkład pożycia nie musi mieć charakteru trwałego. Separacja może zostać orzeczona również w przypadku gdy występuje o jej orzeczenie małżonek wyłącznie winny zupełnego rozkładu pożycia. Powyższe nie jest dopuszczalne w przypadku rozwodu. Sąd, co do zasady, odmówi orzeczenia rozwodu, jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny.

Różnica między rozwodem a separacją dotyczy również kosztów, jakie związane z wystąpieniem o ich orzeczenie, ale tylko w przypadku gdy o orzeczenie separacji występują zgodnie obie Strony. W przypadku rozwodu (jak również gdy z żądaniem separacji występuje jeden z małżonków) opłata sądowa wynosi 600,00 zł. Natomiast gdy separacja ma zostać orzeczona na zgodny wniosek małżonków opłata sądowa wynosi 100,00 zł.

## Skutki separacji

Orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Na skutek separacji pomiędzy małżonkami powstaje ustrój rozdzielności majątkowej. Oznacza to, że wszystko co małżonkowie nabędą staje się ich majątkiem osobistym, którym mogą zarządzać samodzielnie. W przypadku gdy małżonkowie powróciliby do zgodnego pożycia i wnieśli o zniesienie separacji, Sąd na zgodny wniosek małżonków może orzec o utrzymaniu między nimi rozdzielności majątkowej.

Orzekając separację na podstawie zgodnego żądania małżonków, sąd nie orzeka o winie rozkładu pożycia. W tym wypadku następują skutki takie, jak gdyby żaden z małżonków nie ponosił winy. Małżonek pozostający w separacji nie może zawrzeć małżeństwa. Małżonkowie mogą żyć odrębnie, mogą prowadzić odrębne gospodarstwa domowe ale nie mogą zawrzeć nowego związku małżeńskiego ponieważ dotychczasowe małżeństwo trwa. Małżonek nie ma możliwości powrotu do poprzedniego nazwiska.

Jeżeli wymagają tego względy słuszności, małżonkowie pozostający w separacji obowiązani są do wzajemnej pomocy.

Orzeczenie separacji nie stoi na przeszkodzie wystąpieniu w przyszłości z żądaniem rozwiązania małżeństwa przez rozwód. W postępowaniu prowadzonym na zgodny wniosek małżonków (postępowanie nieprocesowe), sąd w postanowieniu poza orzeczeniem separacji może orzec również o:

- alimentach dla małżonka na podstawie stosowanego odpowiednio art. 60 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego;
- sposobie korzystania ze wspólnego mieszkania,
- podziale mieszkania lub przyznać mieszkanie jednemu z małżonków,
- podziale majątku wspólnego małżonków.

W postępowaniu prowadzonym w trybie procesowym sąd w wyroku poza orzeczeniem separacji może orzec również o:

- alimentach dla małżonka;
- alimentach dla dzieci;
- prawach rodzicielskich;
- ustanowieniu kontaktów z dzieckiem;
- sposobie korzystania ze wspólnego mieszkania;
- podziale mieszkania lub przyznania go jednemu z małżonków;
- eksmisji małżonka;
- podziale majątku.

## Tryb postępowania w sądzie

Przepisy Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego przewidują w zakresie separacji postępowanie procesowe wszczynane pozwem bądź postępowanie nieprocesowe, które wszczyna się na zgodny wniosek małżonków.

### *Postępowanie nieprocesowe*

Przepisy uzależniają możliwość przeprowadzenia postępowania o separację w trybie nieprocesowym od spełnienia pewnych warunków. I tak, warunkami niezbędnymi do przeprowadzenia postępowania w tym trybie nieprocesowym są:

- zgoda obu stron na separację, która nie musi być wyrażona w jednym piśmie; wystarczającym dla spełnienia tego warunku jest sytuacja, gdy jeden z małżonków występuje do Sądu Okręgowego z wnioskiem o orzeczenie separacji, a drugi z małżonków poprze go w swoim piśmie;
- małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci,
- nastąpił zupełny rozkład pożycia małżeńskiego
- orzeczenie separacji nie będzie stało w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

Wpis sądowy od zgodnego wniosku wynosi 100 zł.

Do złożenia wniosku o separację rzeczowo właściwy w pierwszej instancji jest sąd okręgowy, rozpoznający sprawę w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników.

Z wnioskiem o separację na zgodny wniosek stron występuje się do sądu okręgowego, w którego okręgu małżonkowie mają wspólne zamieszkanie, a w braku takiej podstawy - sąd miejsca ich wspólnego pobytu. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnego miejsca zamieszkania ani pobytu, wniosek należy zgłosić w sądzie właściwym dla jednego z małżonków.

W takim przypadku sąd rozpoznaje sprawę w tzw. trybie nieprocesowym i wydaje postanowienie. Postępowanie ogranicza się zwykle do jednej rozprawy. Natomiast postępowanie dowodowe polega w praktyce wyłącznie na przesłuchaniu stron. Sąd nie orzeka, kto jest winny rozkładowi pożycia.

### *Postępowanie procesowe*

Postępowania procesowe różni się od nieprocesowego tym, że to pierwsze nazywane jest również spornym, co oznacza, że strony postępowania niekoniecznie muszą zgadzać się na rozwiązania proponowane przez drugą stronę w przeciwieństwie do postępowania nieprocesowego, gdzie warunkiem wszczęcia jeśli chodzi o separację musi być zgoda obu stron na przeprowadzenie postępowania. W przypadku gdy małżonkowie nie są zgodni co do orzeczenia o separacji, wtedy na wniosek jednego z nich sąd może orzec separację w trybie procesowym (pозew o separację). W trybie procesowym rozpoznawane są również sprawy, w przypadku gdy małżonkowie posiadają wspólne małoletnie dzieci. W tym trybie możliwe jest również, na wniosek którejkolwiek ze stron, orzeczenie przez sąd o winie jednego z małżonków.

Opłata sądowa (stała) od pozwu o separację złożonego przez jednego z małżonków wynosi 600 zł.

Tak jak w przypadku wniosku o separację składanego na zgodny wniosek stron, do złożenia pozwu o separację rzeczowo właściwy w pierwszej instancji jest sąd okręgowy, rozpoznający sprawę w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników. Z pozwem o separację występuje się do sądu okręgowego właściwego miejscowo wg. ostatniego miejsca wspólnego zamieszkania małżonków, jeżeli chociaż jedno z nich jeszcze w okręgu tego sądu przebywa. W przypadku, kiedy nie ma takiego miejsca zamieszkania, właściwym miejscowo będzie sąd miejsca zamieszkania pozwanego (przeciwko, któremu wnosimy pozew). Jeśli i tak nie uda się ustalić sądu właściwego miejscowo, ostatecznie sądem właściwym będzie sąd miejsca zamieszkania powoda (czyli małżonka, który wnosi pozew) Praktyka wskazuje, iż najczęściej orzeczenie uzyskuje się po jednej rozprawie, aczkolwiek może być ich również więcej. Sprawa separacyjna prowadzona w trybie procesowym kończy się wyrokiem.

**Wzór pozwu o separacja**

Poznań, dnia 27 maja 2020 r.

**Sąd Okręgowy w Poznaniu**  
**Wydział Cywilny**  
 ul. Hejmowskiego 2  
 61-736 Poznań

**Powód: Marlena Kot,**  
**PESEL.....,**  
**zam.....**  
**reprezentowany**  
**przez pełnomocnika**  
 .....

**Pozwana: Marcin Kot**  
**PESEL.....,**  
**zam.....**

**Pozew o separację**

Działając imieniem powódki Marleny Kot na podstawie załączonego pełnomocnictwa, wnoszę o:

1. orzeczenie separacji małżonków Marleny Kot i Marcina Kot pozostających w związku małżeńskim zawartym ..... r. w Urzędzie Stanu Cywilnego w Poznaniu, nr aktu małżeństwa ....., z winy pozwanego;
2. powierzenie obojgu rodzicom wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnim dzieckiem stron: Natalią Kot urodzoną ..... r. z określeniem, że miejscem zamieszkania dziecka będzie każdorazowe miejsce zamieszkania matki Marleny Kot;
3. zasądzenie od pozwanego Marcina Kot na rzecz małoletniego dziecka stron: Natalii Kot po 1.000,00 zł (tysiąc złotych) miesięcznie tytułem udziału pozwanego w kosztach utrzymania i wychowania dziecka płatnych w terminie do 10 dnia każdego miesiąca z góry, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności;
4. zasądzenie od pozwanego Marcina Kot na rzecz powódki Marleny Kot kosztów procesu według norm przepisanych.
5. wezwanie na rozprawę i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków:
  - a) Dariusza Kowalskiego, zam. w ....., ul. ....,
  - b) Małgorzaty Kubiak, zam. w ....., ul. ....

Na zasadzie art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. oświadczam, że podjęto próbę mediacji, na dowód czego przedkładam protokół z przebiegu mediacji. Postępowanie mediacyjne nie zakończyło się zawarciem porozumienia.

**UZASADNIENIE**

Strony zawarły związek małżeński przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w Poznaniu ..... r.  
 Dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa stron.



Z małżeństwa tego pochodzi małoletnie dziecko: Natalia Kot urodzona ..... r.

Dowód: odpisy skrócone aktu urodzenia dziecka.

Pożycie stron ustało w ..... r. pozwany Marcin Kot prowadzi, poczynając od ..... r., działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży mobilnej sprzętu gospodarstwa domowego.

Dowód: zaświadczenie Urzędu Miasta w Poznaniu.

Pozwany początkowo działalność gospodarczą wykonywał w pobliżu miejsca zamieszkania Stron, a w miarę zdobywania doświadczeń i klientów rozszerzył swoją działalność na obszar całego kraju. Częste i długotrwałe wyjazdy spowodowały rozluźnienie, a z upływem czasu zerwanie więzi między małżonkami, zarówno w płaszczyźnie osobistej, jak i rodzicielskiej, a także ekonomicznej. Od ..... r. małżonkowie z winy pozwanego pozostają w faktycznej separacji.

Dowód: przesłuchanie świadków: Dariusza Kowalskiego, Małgorzaty Kubiak (adresy powyżej) oraz przesłuchanie stron.

Wymienieni świadkowie stwierdzają narastającą agresję pozwanego jako męża wobec Powódki i uchylanie się od łożenia na utrzymanie małoletniej córki Stron w wysokości odpowiadającej jego zarobkowym i majątkowym możliwościom. Ukształtowany stan stosunków małżeńskich stron jest trwały.

Małoletnia córka stron uczęszczają do szkoły podstawowej i potrzeby związane z jej utrzymaniem ciągle rosną. Wzrost kosztów utrzymania małoletniej córki Stron, wyrażający się sukcesywnie zwiększającymi się wydatkami na jej wyżywienie, naukę oraz niezbędną odzież, a także wydatków związanych z korzystaniem z lokalu mieszkalnego, należą do powszechnie znanych, niewymagających dowodzenia. Dotychczas ukształtowane stosunki co do wykonywania władzy rodzicielskiej zyskały charakter stabilnych i wyrażane stanowisko stron w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnią córką Stron oraz określenia miejsca jej zamieszkania nie wykazuje rozbieżności. Wynika z tego, że zarówno twierdzenia pozwu, jak i wnioski tam zawarte czynią żądania pozwu uzasadnionymi.

.....

podpis

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo z odpisem,
- 2) odpis aktu małżeństwa stron,
- 3) odpis zaświadczenia o prowadzeniu działalności gospodarczej,
- 4) odpis aktu urodzenia dziecka,
- 5) odpis pozwu i załączników,
- 6) dowód uiszczenia opłaty sądowej
- 7) protokół z przebiegu mediacji.

## Obowiązek alimentacyjny wobec małżonka w przypadku rozwodu i separacji

Zasady dotyczące obowiązku alimentacyjnego między rozwiedzionymi małżonkami normuje art. 60 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Treść przepisu można podzielić na trzy części, odpowiadające trzem zasadom regulującym obowiązek alimentacyjny.

Część pierwsza, zawarta w § 1 ww. przepisu, opisuje podstawową postać obowiązku alimentacyjnego pomiędzy rozwiedzionymi małżonkami. Zgodnie z nią małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego (nawet niewinnego) dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego. A zatem okolicznością uzasadniającą zasądzenie renty alimentacyjnej jest niedostatek uprawnionego, którym nie może być małżonek uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia. Należy zwrócić uwagę na znaczenie użytego w przepisie pojęcia niedostatku. Według utrwalonego poglądu rozwiedziony małżonek znajduje się w niedostatku wtedy, gdy własnymi siłami nie jest w stanie zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb w całości lub w części. Zgodnie z wytycznymi Sądu Najwyższego, przyczyną powodującą niedostatek u jednego z małżonków jest często konieczność zajęcia się wychowaniem dzieci i pracą w gospodarstwie domowym, co uniemożliwia danemu małżonkowi wykonywanie działalności zarobkowej lub było przeszkodą do uzyskania kwalifikacji zawodowych do wykonywania działalności zarobkowej, która ze względu na jego wiek, stan zdrowia, wykształcenie ogólne, zawód drugiego małżonka i dotychczasową pozycję społeczną obojga małżonków mogłaby być uważana dla niego za odpowiednią. Jeśli od małżonka żądającego dostarczenia mu środków utrzymania można byłoby wymagać by odbył naukę potrzebną do zdobycia kwalifikacji, to niedostatek tego małżonka trwa tylko przez czas, w ciągu którego może on uzyskać odpowiednie kwalifikacje zawodowe (tak Wytyczne Sądu Najwyższego z 1987 r., uzasadnienie tezy III). Na uwagę zasługuje powszechnie przyjęta zasada, iż przy ustalaniu obowiązku alimentacyjnego w kontekście wystąpienia niedostatku, istotne znaczenie ma nie tylko sytuacja uprawnionego, ale także sytuacja zobowiązanego.

Uznaje się, że obowiązek alimentacyjny nie powstaje w sytuacji, gdy poziom życia obojga rozwiedzionych małżonków jest zbliżony. W drugiej części przepis wskazuje, że jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku. Opisana zasada stanowi rozszerzenie obowiązku alimentacyjnego między rozwiedzionymi małżonkami. Mianowicie, w przypadku gdy wina za rozkład pożycia małżeńskiego zostanie przypisana jednemu z małżonków, drugi z nich nie musi popaść w niedostatek, aby móc żądać świadczenia alimentacyjnego od małżonka winnego. W takiej sytuacji wystarczy, aby małżonek niewinny wykazał istotne pogorszenie sytuacji materialnej wskutek rozwodu. W orzecznictwie podkreśla się, że oceniając, czy przesłanka ta została spełniona, przeprowadzić należy porównanie każdorazowej sytuacji materialnej małżonka niewinnego z tym położeniem, jakie istniałoby, gdyby rozwód nie został w ogóle orzeczony i gdyby małżonkowie kontynuowali pożycie. Nie są natomiast istotne ewentualne zmiany, jakie nastąpiły w położeniu materialnym małżonka niewinnego w czasie pomiędzy faktycznym rozstaniem się małżonków a orzeczeniem rozwodu (tak wytyczne Sądu Najwyższego z 1987 r., uzasadnienie tezy XIII). Warto podkreślić, że analizując pogorszenie się sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd powinien wziąć pod rozwagę również takie aspekty jak skutki zmiany struktury rodziny, zwiększone obowiązki wychowawcze, utratę pomocy małżonka, możliwości korzystania z określonych świadczeń społecznych związanych z jego osobą, utratę mieszkania lub samochodu (tak T. Sokołowski, w: Dolecki, Sokołowski, Komentarz KRO, 2013, art. 60, Nb 12).

Trzecia część przepisu wskazuje kiedy omawiamy obowiązek alimentacyjny wygasa. W pierwszej kolejności przepis stanowi, że obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa.

Wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego nie powoduje wejście w związek nieformalny. Okoliczność taka może jednak wpływać na wysokość alimentów, bowiem do dochodu małżonka uprawnionego zasadniczo dolicza się dochód uzyskiwany przez partnera. Zawarcie małżeństwa przez zobowiązanego nie powoduje wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego, lecz może mieć wpływ na jego wysokość. Należy pamiętać, że z chwilą założenia nowej rodziny, małżonka zobowiązanego obciąża obowiązek przyczyniania się do zaspokajania jej potrzeb, wobec czego zmniejszają się jego możliwości zaspokojenia roszczeń alimentacyjnych byłego małżonka. W dalszej kolejności przepis wskazuje, że gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozvodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni. Wymienione wyżej wyjątkowe okoliczności opierają się w przeważającej mierze na zasadach współżycia społecznego, które w okolicznościach faktycznych danej sprawy przemawiają za przedłużeniem utrzymania obowiązku alimentacyjnego. Jako wyjątkowe okoliczności wymienia się np. wypadek rozwiedzionego małżonka nie związany z zatrudnieniem i nie zapewniający mu odszkodowania czy renty ubezpieczeniowej, w wyniku czego staje się on na stałe niezdolny do pracy i zostaje pozbawiony środków do życia (wytyczne Sądu Najwyższego z 1987 r., uzasadnienie tezy XIV), czy choroba wywołująca silny rozstrój zdrowia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.09.1998 r. w sprawie o sygn. akt: I CKN 1029/97).

Opisane wyżej, dwie pierwsze zasady dotyczące obowiązku alimentacyjnego znajdują analogiczne zastosowanie w przypadku orzeczenia separacji. I tak, małżonek pozostający w separacji, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego.

Natomiast, jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a orzeczenie separacji pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku. Trzecia zasada opisująca przypadki wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego, nie ma zastosowania w odniesieniu do małżonków pozostających w separacji. Obowiązek alimentacyjny obciążający małżonków pozostających w separacji, w przeciwieństwie do obciążającego rozwiedzionych małżonków, nie jest ograniczony żadnym terminem.



## Małżeńskie ustroje majątkowe

Wyróżniamy następujące ustroje majątkowe, jakie mogą obowiązywać małżonków:

- ustrój wspólności ustawowej, która powstaje z mocy samego prawa z chwilą zawarcia małżeństwa albo zniesienia separacji. Ustrój taki istnieje przez cały czas trwania małżeństwa w razie braku odmiennej małżeńskiej umowy majątkowej, chyba że nastąpiły zdarzenia przewidziane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym tj. mocą orzeczenia sądu ustanowiono rozdzielność majątkową, ogłoszono upadłość jednego z małżonków, jeden z małżonków został ubezwłasnowolniony lub orzeczono separację małżonków;
- ustrój umownej wspólności majątkowej w zakresie szerszym albo węższym od ustawowej wspólności majątkowej. Innymi słowy małżonkowie w drodze umowy modyfikują wspólność majątkową, przewidzianą przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (ustrój opisany w pkt.1);
- ustrój rozdzielności majątkowej, która powstaje w wyniku zawarcia umowy majątkowej, orzeczenia sądowego albo z mocy prawa tj. w razie ubezwłasnowolnienia jednego z małżonków, ogłoszenia upadłości jednego z małżonków lub orzeczenia separacji;
- ustrój rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków, która powstaje w wyniku zawarcia umowy majątkowej.

Ustrój wspólności ustawowej powstaje z mocy prawa w chwilą zawarcia małżeństwa i obejmuje przedmioty majątkowe nabyte w czasie jego trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Do majątku wspólnego należą w szczególności: pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków; dochody z majątku wspólnego, jak również z majątku osobistego każdego z małżonków; środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków; kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300, z późn. zm).

Do majątku osobistego każdego z małżonków należą m.in.: przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej; przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił; przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków; prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie (np. osobiste prawa autorskie). Jednakże, przedmioty zwykłego urządzenia domowego służące do użytku obojga małżonków są objęte wspólnością ustawową także w wypadku, gdy zostały nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił. Istotnym jest, że w czasie trwania wspólności majątkowej żaden z małżonków nie może żądać podziału majątku wspólnego. Nie może również rozporządzać ani zobowiązywać się do rozporządzania udziałem, który w razie ustania wspólności przypadnie mu w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku.

Drugim ze wskazanych wyżej małżeńskich ustrojów majątkowych jest umowna wspólność majątkowa. Małżonkowie mogą przez umowę zawartą w formie aktu notarialnego wspólność ustawową rozszerzyć lub ograniczyć. Umowa taka może poprzedzać zawarcie małżeństwa. Umowa majątkowa małżeńska może być zmieniona albo rozwiązana. W razie jej rozwiązania w czasie trwania małżeństwa, powstaje między małżonkami wspólność ustawowa, chyba że strony postanowiły inaczej. Do ustanowionej umową wspólności majątkowej stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności ustawowej, jednakże nie można przez umowę majątkową małżeńską rozszerzyć wspólności m.in. na: przedmioty majątkowe, które przypadną małżonkowi z tytułu dziedziczenia, zapisu lub darowizny; prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie; wierzytelności z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, o ile nie wchodzi one do wspólności ustawowej, jak również wierzytelności z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; niewymagalne jeszcze wierzytelności o wynagrodzenie za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej każdego z małżonków. W razie wątpliwości uważa się, że przedmioty służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków nie zostały włączone do wspólności. W razie ustania wspólności, udziały małżonków są równe, chyba że umowa majątkowa małżeńska stanowi inaczej.





Trzecim z omawianych ustrojów majątkowych jest ustrój rozdzielności majątkowej, która powstaje w wyniku zawarcia umowy majątkowej, orzeczenia sądowego albo z mocy prawa tj. w razie ubezwłasnowolnienia lub ogłoszenia upadłości jednego z małżonków lub orzeczenia separacji. W ustroju tym każdy z małżonków nabywa przedmioty majątkowe do swojego majątku osobistego i zarządza samodzielnie swoim majątkiem. W razie umownego ustanowienia rozdzielności majątkowej, każdy z małżonków zachowuje zarówno majątek nabyty przed zawarciem umowy, jak i majątek nabyty później. Jeżeli małżonkowie nie są w stanie porozumieć się w drodze umowy, każdy z nich może złożyć do sądu wnioski o ustanowienie rozdzielności majątkowej. Wniosek taki może do sądu skierować również wierzyciel małżonka. Rozdzielność majątkowa powstaje z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia w tym przedmiocie. Rozdzielność majątkowa powstaje także z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie separacji, ubezwłasnowolnienia jednego z małżonków lub ogłoszenia jego upadłości.

Ostatnim z omawianych ustrojów majątkowych jest umowny ustrój rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków. Ustrój rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków charakteryzuje się tym, że w czasie jego trwania nie różni się on niczym od zwykłej rozdzielności majątkowej. Każdy z małżonków zachowuje zarówno majątek nabyty przed zawarciem umowy, jak i majątek nabyty później. Każdy z małżonków zarządza samodzielnie swoim majątkiem. Różnice ujawniają się dopiero z chwilą ustania rozdzielności majątkowej. Wówczas powstaje obowiązek wyrównania dorobków między małżonkami bądź między jednym z nich a spadkobiercami drugiego. Przez dorobek każdego z małżonków należy rozumieć wzrost wartości jego majątku po zawarciu umowy majątkowej. Po ustaniu rozdzielności majątkowej małżonek, którego dorobek jest mniejszy niż dorobek drugiego małżonka, może żądać wyrównania dorobków przez zapłatę lub przeniesienie prawa. Z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać zmniejszenia obowiązku wyrównania dorobków. W razie braku porozumienia między stronami co do sposobu lub wysokości wyrównania, rozstrzyga sąd. W razie śmierci jednego z małżonków, wyrównanie dorobków następuje między jego spadkobiercami a małżonkiem pozostałym przy życiu. Spadkobiercy małżonka mogą wystąpić z żądaniem zmniejszenia obowiązku wyrównania dorobków tylko wtedy, gdy spadkodawca wytoczył powództwo o unieważnienie małżeństwa albo o rozwód lub wystąpił o orzeczenie separacji.

[www.poradyprawne-taurus.pl](http://www.poradyprawne-taurus.pl)

Zadanie publiczne jest finansowane ze środków  
budżetowych Miasta Poznania



MINISTERSTWO  
SPRAWIEDLIWOŚCI  
[www.ms.gov.pl](http://www.ms.gov.pl)

POZnań\*